

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER

RAPPORT

SR 7

Uppdragsverksamheten 1978:26

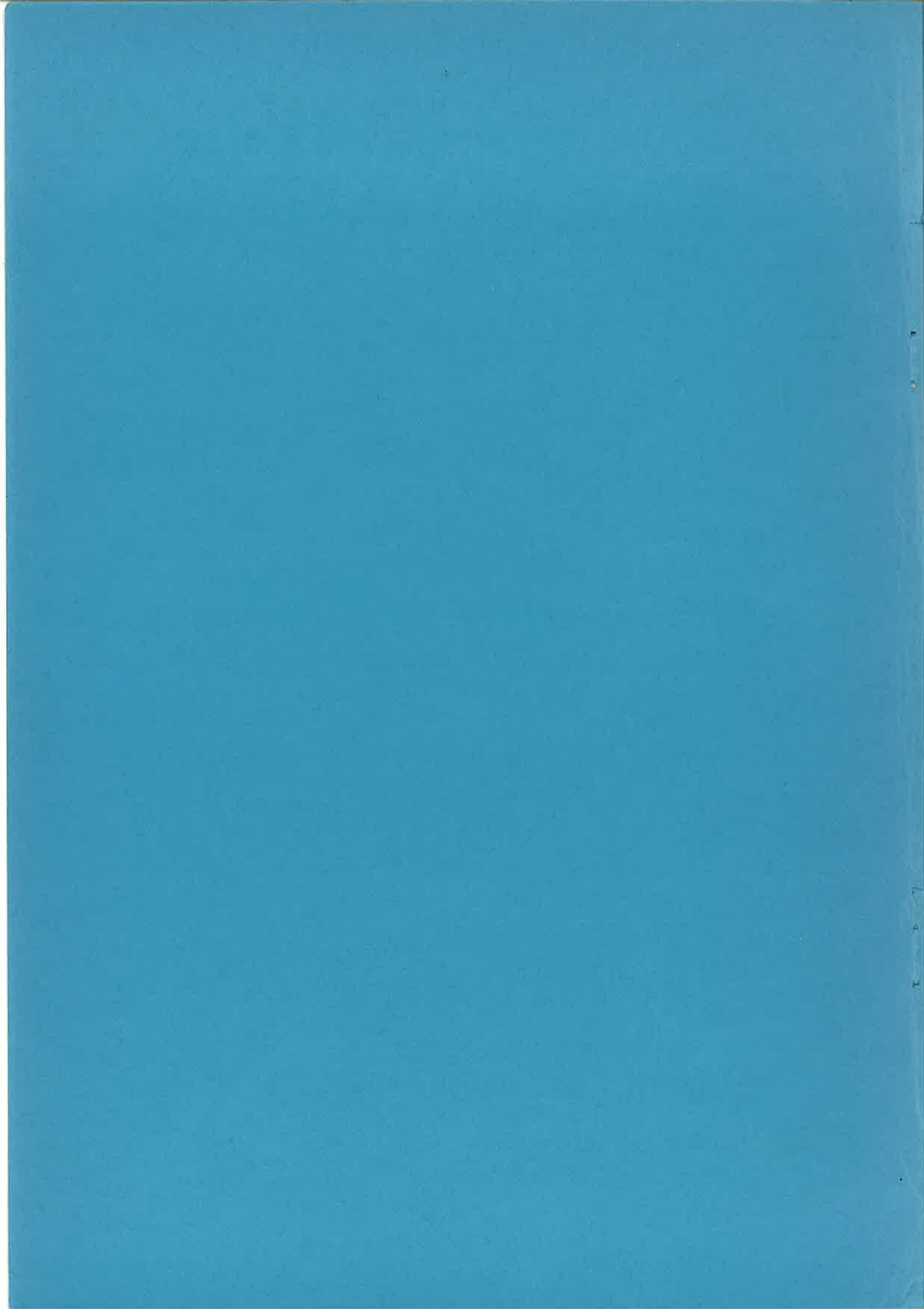
Kvarteret Borgmästaren

Nyköping

Södermanland

Stadsarkeologisk provundersökning 1976

Anders Hedman

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER

RAPPORT

Uppdragsverksamheten 1978:26

Kvarteret Borgmästaren

Nyköping

Södermanland

Stadsarkeologisk provundersökning 1976

Anders Hedman

TECKENFÖRKLARING

Key to symbols used in drawings of plans and sections

Plan Plan		Profil Section	
	Begränsning för fornlämning (eller förhöjning) Limit of monument		Vegetationsskikt Turf-line
	Begränsning för stenpackning Edge of stone setting		Rekonstruerat vegetationsskikt Reconstructed turf-line
	Begränsning för berg i dagen Edge of rock outcrop		Mjolla Humus
	Grop, skärning Pit, cutting		Lera, mjöla Clay
	Begränsning för lager med kol Limit of charcoal area		Bränd lera Burnt clay
	Begränsning för förekomst av brända ben Limit of spread of burnt bones		Mo Sandy soil
	Begränsning för förekomst av keramik Limit of spread of pottery		Sand Sand
	Begränsning för övriga lager Limit of other level		Grus Gravel
	Backe eller strandvall Hill or raised beach		Berg Rock outcrop
	Sten, över- och underliggande Stones overlapping each other		Fyllning (vanl av mindre stenar) Infill (normally of smaller stones)
	Stenblock på schaktplan Stone shown in plan		Skärvtan (även i planen) Shattered rock
	Lerkärl Pottery		Skörbränd sten Fire-cracked stones
	Fyndplats och fyndnummer Position of find and findnumber		Sot Soot
	Nivåssiffror Level		Kulturlager Culture layer
	Profilinje Line of drawn section		Kol Charcoal
	Schaktgräns Limit of excavation		B=brända ben, x=brända ben bones burnt bones
	Härdar Hearths		Lerkärl Pottery

Förkortningar använda i texten utöver de allmänt vedertagna.

A = anläggning	h = hög
F = fynd	d = diameter
l = läng	dj = djup
b = bred	tj = tjock

Uppdragsverksamhetens rapporter trycks i ett begränsat antal exemplar och lagerhålls icke. Exemplar kan endast erhållas efter förbeställning på särskilda listor som utsändes genom riksantikvarieämbetet, uppdragsverksamheten, Box 5405, S-114 84 Stockholm.

Redigering och layout Tiiu Andrae

Stockholm

Raä litho

1978

90 ex

ISSN 0346-8285-82

R A P P O R T

Medeltida - historiska kulturlager

Kv BORGMÄSTAREN, NYKÖPINGs kommun, SÖDERMANLAND

INLEDNING

I mars 1976 utfördes en provundersökning av de äldre stadshistoriska lagren N om fastigheten La. Strömgatan 4, kv Borgmästaren, Nyköpings kommun, Södermanland. Undersökningen företogs på grund av att en spillvattenledning drogs mellan Behmbrogatan och Pilgränd. Nyköpings kommun har påtagit sig ämbetets kostnader för undersökningen.

GRÄVNINGSTID OCH ARBETSSTYRKA

Undersökningen utfördes tiden 17-18.3 1976 av Anders Hedman med hjälp av personal från Nyköpings gatukontor.

TEKNISKA UPPGIFTER OCH DOKUMENTATION

I ledningsschaktets botten grävdes 5 gropar ned genom kulturlagret till bottenleran med ca 4 m intervall. Vid varje grop ritades en halv meter lång profil av NV schaktväggen i skala 1:20. En schaktplan i skala 1:100 upprättades vilken koordinerades efter Nyköpings gatukontors rörledningsplan: Behmbrogatan - Pilgränd. Höjdvärdena är angivna efter Nyköpings kommuns system, vilket ligger 4,5 cm under Rikets. Dokumentationsmaterial förvaras i Antikvarisk-Topografiska Arkivet, Stockholm.

TOPOGRAFI

Ledningsschaktet drogs i VSV-ÖNÖ-lig riktning omedelbart ovan Nyköpingsåns Sö strandbrink, där ån böjer av från en sydlig till västlig strömriktning. Påförda schaktmassor bildade här en i VSV-ÖNÖ orienterad ca 6 m bred plan utmed NV långsidan av fastigheten La. Strömgatan 4. Planen låg ca 6 m över Nyköpingsån.

LAGERBESKRIVNING

Markytan i de från VSV numrerade fem profilerna låg vid första profilen på +6,50 m ö h och sluttade ned till +5,90 vid den sista. I schaktväggen fanns överst ett 0,4-0,8 m tjockt lager med sand, grus och småsten. Under detta vidtog ett 0,9-1,5 m tjockt lager med mjäla, vilket var mäktigast i VSV. Under detta låg ett 0,8-1,2 m tjockt

kulturlager med överkanten på +4,50 utom vid andra profilen där den låg 0,3 m lägre. Kulturlagrets botten sluttade ned mot ÖNÖ där det också var tjockast. Lagret bestod av mylla med sand, grus och småsten. I detta fanns rikligt med tegelflis och i nederdelen obrända ben. Botten bestod av ljus styv lera. Lagren var klart åtskilda utom vid andra profilen där en infiltration av kulturjorden hade ägt rum i bottenleran. Några störningar i lagren kunde ej iakttagas.

PROFIL 1: Underst i kulturlagret fanns en ca 4 cm tjock mörkfärgning med enstaka kolbitar. I mitten av lagret påträffades två mandlar med mjäla. En pip av yngre rödgoods, F 1, låg i botten av lagret.

PROFIL 2: I hela kulturlagret ovan den infiltrerade leran låg kolbitar spritt. Överst låg en taktegelskarva?, F 4, och en yngre rödgodsskarva.

PROFIL 3: I mitten av kulturlagret fanns ett ca 0,1 m tjockt brandlager, vilket anslöt till SV sidan av ett 0,8 m brett stenstråk lagt av 0,4-0,6 m stora stenar. Strax ovan stenarna och brandlagret gick ett ca 0,1 m tjockt stråk med sand och mjäla. Under kulturlagret och av detta något infiltrerat fanns ett 0,15 m tjockt lager med sand och grus. I botten av detta på bottenleran fanns en 0,3 m tjock mörkfärgning med enstaka kolbitar. Snett under en av stenarna i kulturlagret låg tre yngre rödgodsskarvor och en ofärgad glasbit, F 5.

PROFIL 4: Något lägre än mitten av kulturlagret fanns ett 0,15 m tjockt lager med sand och grus. Under detta gick en tegelmur i östvästlig riktning med enstaka gråstenar. Vid tegelmuren påträffades en buteljhals av grönt glas, F 6.

PROFIL 5: I nedre delen av kulturlagret fanns ett ca 0,7 m brett stenstråk med nordväst-sydöstlig riktning, lagt av 0,4-0,6 m stora, delvis huggna stenar. Ovan stenarna låg en yngre rödgodsskarva och vitt porslin, F 10, och snett under stenarna två yngre rödgodsskarvor och vitt porslin, F 8 och F 9. Understa decimetern av kulturlagret under stenstråket bestod av svart mylla med någon inblandning av gödsel och trärester. I detta påträffades två skarvor av äldre svartgoods, F 7.

HISTORIK, SAMMANFATTNING

I Nyköping har de arkeologiska stadsundersökningarna till största delen ägt rum på västra sidan av Nyköpingsån, främst i kvarteret Rådhuset 1963-64 (Rapport i ATA, dnr 0054/71) och i kvarteret Stallbacken 1972 (se separat rapport kv Stallbacken 7 och 11 Nyköping SÖ Abdon - Douglas).

I kvarteret Rådhuset kunde det äldsta skiktet tidfästas till 1200-tal, medan det i kvarteret Stallbacken var äldre med fynd av grov keramik med vikingatida karaktär.

På åns östra sida har kyrkan till ett franciskanerkloster från senare delen av 1200-talet undersökts (Rapport i ATA dnr 4511/61 och 976/62). Vid en schaktningskontroll i kvarteret Flickskolan alldeles intill klostret påträffades ett medeltida kulturlager med broläggningar.

All Helgona kyrka
Den nu utförda provundersökningen mellan kvarteret Flickskolan och St. Nicolaikyrkan från 1200-talet gav däremot inga säkra belägg på någon medeltida bosättning. Det i profil 5:s botten påträffade ca 1 dm tjocka kulturlagret kan på grund av sin karaktär och fynd av äldre svartgods tänkas härröra från någon tillfällig verksamhet under medeltiden.

Stockholm den 8 februari 1978

Anders Hedman

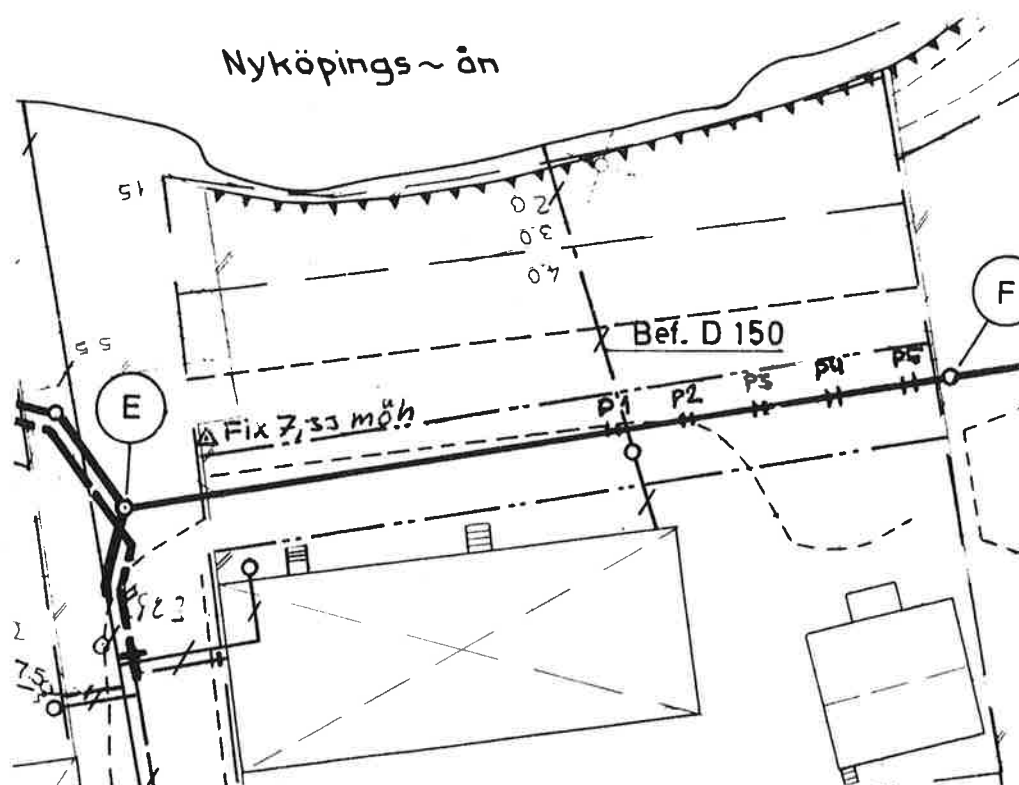

Fig 1. Situationsplan över spillvattenledningen i kvarteret Borgmästaren med provgroparna markerade. Skala 1:400.

Kv Borgmästaren, La Strömgatan 4, Nyköpings kommun, Södermanland

FYND

F NR	PROFIL	NIVÅ	BESKRIVNING
1	1	+3,75	I nederdelen av kulturlagret YRG: 1 st pip med brun glasyr
2	1	+4,25	I övre delen av kulturlagret RG: 1 st med grönbrun glasyr och vittrad baksida
3	2	+4,05	I överdelen av kulturlagret YRG: 1 st med inv gröngul glasyr och utv räfflor
4	2	+4,15	Överst i kulturlagret TAKTEGEL ? : 1 st skärva
5	3	+3,47	I nedersta delen av kulturlagret, snett under sten i kallmur YRG: 1 st hank med fingerintryck, utv gulgrönbrun, inv mörkbrun glasyr YRG: 1 st mynningsbit utv brun, inv ljusbrun-brun randig glasyr YRG: 1 st tallriksskärva med ljusbrun-brun glasyr GLAS: 1 st ofärgat
6	4	+3,45	I underdelen av kulturlagret vid tegelmur BUTELJHALS: 1 st av grönt glas
7	5	+3,30	Underst i kulturlagret, mylla med någon inbl av gödsel och trärester ÄSG: 2 st skärvor med poröst gods och ojämna utsida
8	5	+3,40	I underdelen av kulturlagret under kallmur? RG: 1 st mynningsbit grön glasyr PORSLIN: 1 st vitt
9	5	+3,40	I underdelen av kulturlagret snett under kallmur ? YRG: 1 st in- och utv ljusgul glasyr
10	5	+4,00	I mitten av kulturlagret ovan kallmur? YRG: 1 st inv brun glasyr PORSLIN: 2 st vitt

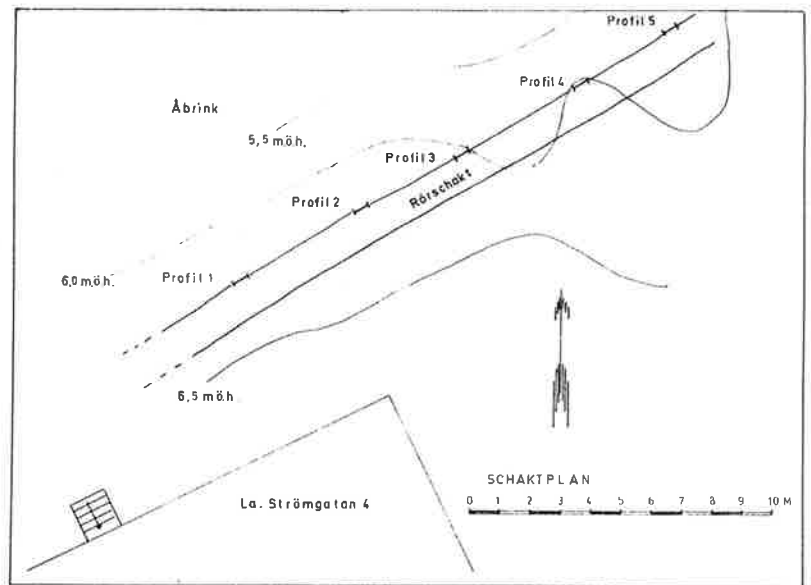
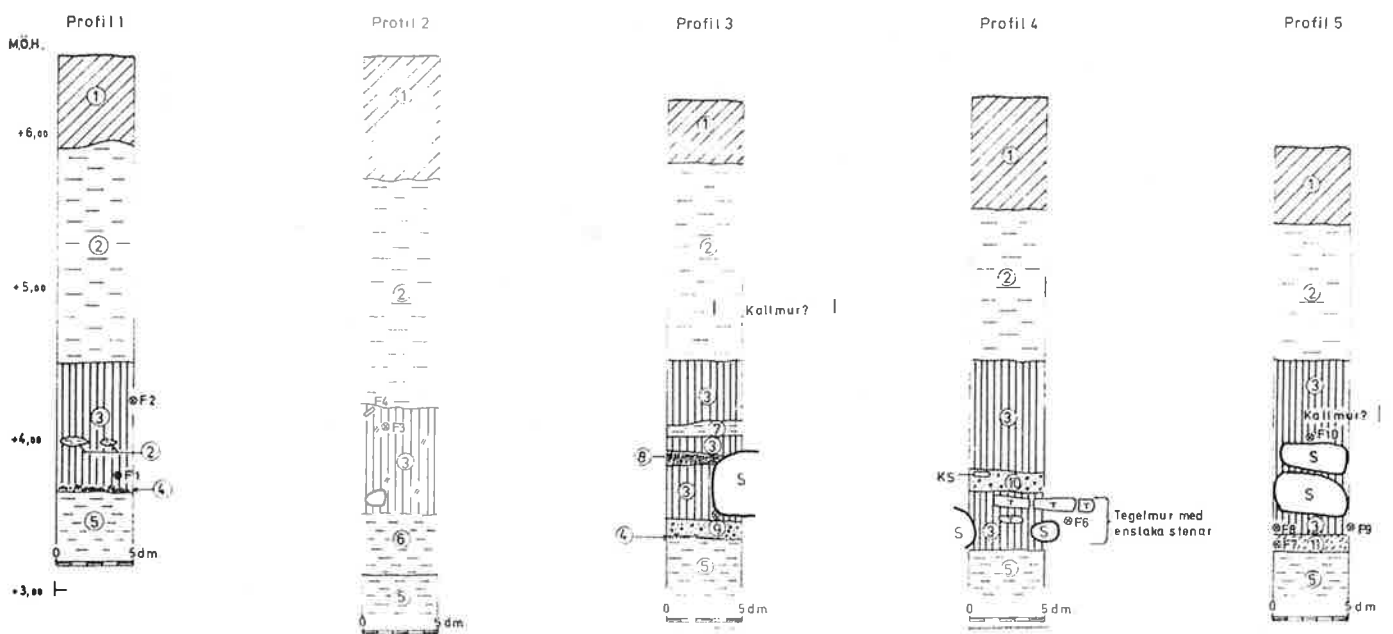

Fig 2. Schaktplan över provundersökningen. Skala 1:250.

Teckeförklaring:

1 Sand grus och småsten 2 Mjöla 3 Kullurlager: mylla med sand grus och småsten. Rikligt med tegelflis och i nedre delen är ben 4 Mörkfärgning med enslaka kolbitar. 5 Ljus styv lera 6 Av kullurlagret infiltrerad ljus styv lera 7 Sand och mjöla	8 Brandlager, svart med mycket kol. 9 Sand och grus, av kullurlagret något infiltrerat. 10 Sand och grus 11 Svart mylla med någon inblandning av gödsel och trärester
-
- Mörkfärgning brandlager   - Kol   - Sten   - Kalksten   - Tegel

Fig 3. Profilerna 1-5. Skala 1:50.

Fig 4. Rörschaktet med sentida fyllnadsmassor, utom i botten längst bort, där ett ca 1 dm tjockt kulturlager påträffades. Foto A Hedman. Neg U87:1.